

Afskydning af spidshjorte

I henhold til det officielle vildtudbytte for kronvildt udgør spidshjorte knap 15 % af den samlede afskydning. Er det godt eller skidt i forhold til forvaltningsmålsætningerne?

Den 1. maj bliver hjortekalven i forvaltningssammenhæng til en spidshjort. Foto: Mads Flinterup.

Tekst og foto: Mads Flinterup

NATUR/VILDTFORVALTNING: Hvad er en spidshjort? Jagttidsbekendtgørelsen differentierer mellem spidshjorte og hjorte større end spidshjorte. Denne differentiering på baggrund af gevirstørrelse giver måske umiddelbart mening, men den kriminaliserer helt entydigt jægere, som handler i god tro og nedlægger en hjort med en lille sprøse. Værre er det, at definitionen forvaltningsmæssigt ikke er meningsfuld!

En spidshjort er biologisk defineret via sin alder. En kronspidshjort er således et kronvildt af hankøn i sit andet leveår. Et kronvildt i sit andet leveår lader sig entydigt definere via sit tandskifte; tredje forreste kindtand er tredelt, OG dyret har fem kindtænder, mens en kalv har fire kindtænder, og dyr, som er i tredje leveår eller ældre, har seks kindtænder.

Biologisk set bliver hjortekalven altså spidshjort på sin etårs fødselsdag. Forvaltningsmæssigt set bliver alle kalve til smaldyr (smalhind/spidshjort), når jagtsæsonen stopper. I jagtlig sammenhæng bliver kalven til smaldyr den 1. maj. Stærke hjortekalve vil ultimo april have tydeligt geviranlæg i form af begyndende rosenstokke. Ved svagere spidshjorte fremtræder disse geviranlæg først senere på sommeren.

Dannelsen af alle sekundære kønskenetegn er betinget af produktionen af kønshormon. Produktionen af kønshormon er styret af dagslængde og kondition. Kalve, der er sat tidligt, er produktet af en tidlig brunst og vil derfor alt andet lige i første og andet leveår have en højere produktion af kønshormon. Tidligere brunst er bl.a. betinget af tidlig ægløsning. Stærke spidshjorte er derfor som oftest sønner af stærke hinder.

Kønsforholdet i en bestand

Siden 2007 har det været muligt at indberette sit kronvildtudbytte med udvidede informationer. I 2017 blev det gjort lovpligtigt at indberette køn. Desværre er det stadig frivilligt at indberette alder. Antallet af kronkalve, der indberettes med køn, er stigende. I alt blev 59 kalve indberettet med køn efter jagtsæsonen 2007/08. Efter den seneste jagtsæson, 2019/20, er 1.685 kalve indberettet med køn. I takt med at antallet af kalve, der er indberettet, er steget, er andelen af hjortekalve blandt de indberettede faldet. Som det fremgår af figuren, nedlægges der nu på landsplan tæt på to kalve af hunkøn, for hver gang der nedlægges en hjortekalv.

Spidshjort med 2. gevir?

Hos Slesvig-Holstens kronvildt optræder det stadigt hyppigere, at spidshjorte sætter op som regulære seksendere. Fænomenet afspejler, at flere hjortekalve er så stærke, at de sætter et "kalvegevir", som vi kender der fra bukkelammets lammeopsats. Når hjortekalven bliver spidshjort, sætter den dermed sit andet gevir op. Hjortekalve med gevir dannelse kendes der også eksempler på fra Danmark. I hvilket omfang de svage "toårs" hjorte, som skydes i Danmark, reelt set er spidshjorte, vides ikke. Det ville dog nemt kunne lade sig afdække ved at tjekke tandskiftet på den nedlagte hjort.

Den kropslige størrelse på spidshjorte kan variere meget. Foto: Mads Flinterup.

Medmindre de jægere, der indrapporterer køn på deres nedlagte kalve, foretager bevidst kønsselektion i deres afskydning af kronkalve, må vi se det indberettede som en valid stikprøve af kønsforholdet blandt kronkalve. Allerede studier fra Vildtbiologisk Station i 1960'erne indikerede, at flere delbestande havde en overvægt af hundyr blandt kalvene. Årsagerne hertil kan være komplekse, se Jæger 8/2018 s. 80-82. En forskydning imod en overvægt af hundyr starter allerede ved de kalve, der undfanges. Årsagen til disse forskydninger er alle forhold, der afviger fra de eksisterende forvaltningsmålsætninger. Det er derfor ikke et validt argument at fremføre, at det er naturligt, at der er flere hun- end handyr i vores hjortevildtbestande. Det er nemlig en naturlig reaktion på, at der forvaltningsmæssigt er forhold, der er bragt ud af den ønskede balance. I forhold til afskydning af spidshjorte bør vi blot være bevidste om, at spidshjort er en mere begrænset ressource end smalhinder.

Hvornår er det rigtigt at skyde en spidshjort?

Smaldyr er det første alderstrin, hvor vi nemt kan kønsdifferentiere kronvildtet. Vi har jf. ovenfor konstateret, at vi må forvente, at flere smalhinder end spidshjorte går ind i bestanden. Dette giver ofte anledning til en diskussion om det rigtige eller det forkerte i at nedlægge spidshjorte.

Ofte reduceres diskussionen om rigtigt og forkert i jagtens verden blot til lovligt kontra ulovligt. Kronspidshjortens jagttid er lang sammenlignet med andre grupper af kronvildt. Kun kronkalven har lige så lang eller længere jagttid. Heraf vil nogen fristes til at udlede, at man forvaltningsmæssigt ønsker et stort jagtligt udtag af spidshjortene. Denne kobling er langt fra entydig.

Vi står overfor et ønske om at øge andelen af handyr i vores bestande af kronvildt. Dette medfører ofte det argument, at spidshjorte skal skånes for enhver pris. Hvornår det er rigtigt og forkert at nedlægge en spidshjort, afhænger af konteksten og situationen. Lad os derfor se nærmere på

de forskellige scenarier. Husk på, at den enkelte jagers motivation for at gå på jagt er individuel, og at forvaltningsudfordringerne også kan variere fra egn til egn og fra ejendom til ejendom. Uanset artiklen her kommer du derfor ikke udenom den lokale dialog om, hvad der er rigtigt og forkert hos jer.

Spidshjort pga. kødværdien

I de fleste områder følger kalven og spidshjortens jagttid hinanden. Dilemmaet, hvor der skal træffes et valg mellem at skyde kalv eller spidshjort, opstår derfor jævnlige. I den officielle vildtudbyttestatistik – følge dette link <http://kortlink.dk/2apfu> – kan man se, at der i september 2019 blev nedlagt stort set lige mange spidshjorte og kalve. Af gode grunde vides ikke, i hvor mange tilfælde jægeren har valget mellem at skyde en kalv og spidshjort, og det kan derfor heller ikke konstateres, om jægerne afskyder spidshjorte i stedet for kalve. >

Bliver svage spidshjorte til svage hjorte?

Et dyrs styrke er et produkt af dets miljø og arv. Svage kalve er som udgangspunkt sat af svage hinder. Det betyder imidlertid ikke, at svage hjortekalve ikke kan blive stærke hjorte. Når kalven som spidshjort gør sig fri af hinden, vil den via sine arveanlæg fra en stærk fader kunne udvikle sig til en stærk hjort. Derfor kan det give mening af have en anden tilgang til afskydning af spidshjorte i stærkt selekterede bestande end på den frie vildtbane.

Her en kropsligt meget svag spidshjort i slutningen af august. Når man nedlægger spidshjorte, bør fokus være på at afskyde de svageste individer. Foto: Flemming Højer.

- Når vi ser på septemberjagten og på spidshjort kontra kalv, så står det rimelig klart, at nogle jægere ikke bryder sig om at skyde kalve, fordi de mener, de er små. De vil derfor hellere skyde den større spidshjort. Det giver naturligvis for den enkelte god mening at maksimere sit kødudtag ved jagt. Ønsker vi derimod at sikre en reel bestandsforvaltning, hvor de dyr, der er tilbage efter jagt, er stærke og sunde dyr, og hvor vores jagt træder i stedet for naturlig prædation, så er det meget bedre at nedlægge den samme mængde kød i form af kalve. Skyd heller to-tre svage kalve end én stærk spidshjort!

Spidshjort for at begrænse skade

At der i september på landsplan nedlægges stort set lige mange spidshjorte og kalve, dækker over markante regionale forskelle. I Østjylland nedlægges flere kalve end spidshjorte. I de vestjyske kommuner, hvor markskader traditionelt fylder meget i forvaltningsdebatten, overstiger afskydning af spidshjorte klart kalve i september. I opgørelser over afskydning af kronvildt i det område, som ligger

omkring det tidligere Ulborg Statsskovdistrikt, og hvor markskader er en stor del af debatten, blev der i september 2019 nedlagt én kalv og 55 spidshjorte.

Hvis målet med jagten er at reducere markskader nu og på sigt, så gør det ikke nogen nævneværdig forskel at nedlægge en spidshjort. Der bliver én mund mindre at mætte, men i forhold til afværgning af markskader handler jagten på det udvalgte dyr især om de andre dyr nu og på sigt. På sigt bliver en spidshjorten blot ældre – den bliver ikke til flere (se Jæger 8/2019 s. 32-34). Her og nu gør det heller ikke den store forskel, fordi en hinds binding til den spidshjort, hun har født sidste år, ikke er lige så stærk som til kalven.

Men hinder er meget sensitive overfor at få deres kalve skudt bort, og hvis det sker, vil de herefter forsøge at undgå det pågældende areal. Det betyder, at hinden og hendes rudel meget vel kan lægge deres fødesøgning på helt andre arealer. Hermed har nedlæggelsen af én kalv ført til den ønskede adfærdændring, som leder til færre markskader.

At skyde en spidshjort for trofæets skyld

Trofæer handler ikke kun om prestige og opmålingske-maer. Trofæet er et håndgribeligt minde om en jagtoplevelse. Her har spidshjortens gevir bestemt også værdi. Særligt den jæger, som har skudt få stykker kronvildt, vil måske finde en særlig glæde ved at kunne tænke tilbage på jagten. Et godt foto af en nedlagt kalv er afgjort også et værdifuldt minde. Grandellerne fra en hind er ligeledes et mindeværdigt trofæ. De sidstnævnte minder samler til gengæld ikke spindelvæv. Måske netop derfor giver de heller ikke anledning til de samme hovedbrud angående hjemmets boligindretning.

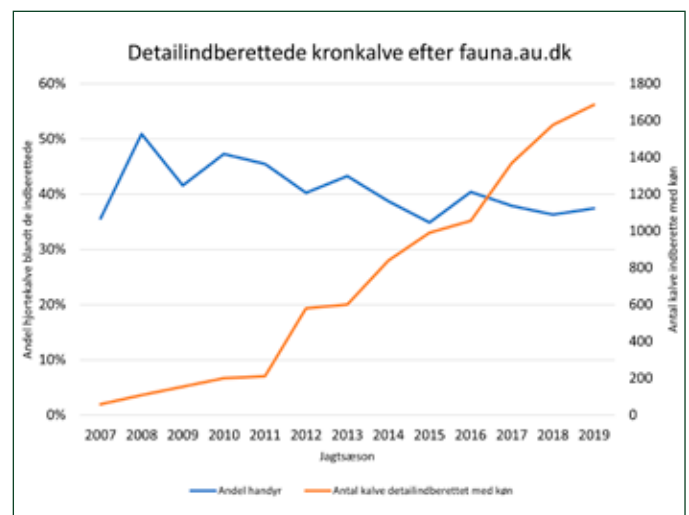
Den sunde afskydning af spidshjorte

Spidshjorten er det trofæbærende krondyr, som er længst fra at være med til at indfri målsætninger om flere hjorte på mindst otte år i vores forårsbestande. Så ønsker du et minde i form af et trofæ fra din jagt, er det langt bedre at nedlægge en spidshjort end en stærk ung hjort eller en mellemaldrende hjort.

Spidshjorte er blot hjortekalve, som er blevet et år ældre. Små, svage hjortekalve bliver små, svage spidshjorte. Der er derfor ingen automatik i, at der er større kødmængde i en spidshjort. En normal spidshjort vejer 70-80 kilo opbræk-

Anstands Jagt på smaldyr om foråret

I flere delstater i Tyskland er der jagttid på smaldyr i maj og juni. Det er et værktøj, som ville kunne tages i brug i den danske forvaltning, hvis vi målrettet ønsker at ændre dyrenes adfærd for at reducere skader i jordbruget. Erfaringer viser, at forårsjagten ofte resulterer i, at der nedlægges flere spidshjorte end smalhinder. Det skyldes ganske givet, at jægeren ofte føler sig mere tryk ved at nedlægge den entydige spidshjort end ved at nedlægge en smalhind. Skal forårsjagten dog have den maksimale effekt, skal afskydningen netop fokusere på hundyrene og ikke handyrene.

ket. De svageste spidshjorte, jeg har set, har vejlet 27 og 44 kilo, den stærkeste 110 kilo. Hvis man jager spidshjorte for kødets skyld, kommer man automatisk til at favorisere at nedlægge de stærkeste. Ønsket er derimod, at vi nedlægger de svageste.

Er målet med jagt at være med til at balancere bestandens størrelse og reducere omfanget af skader, så er det langt mere virkningsfuldt at nedlægge en kalv frem for en spidshjort. Er kalven en hindkalv, er nedlæggelsen med til at bremse op for den fremtidige tilvækst. Hinder, som mister deres kalve, vil som udgangspunkt undgå arealer, som er forbundet med dette tab. At skyde en kalv på et markareal kan derfor være medvirkende til, at rudler ændre adfærd. At nedlægge en spidshjort har ikke samme ønskede effekt på rudlens adfærd.

Derfor følger den bæredygtige afskydning af spidshjort følgende to grundlæggende råd:

- 1) Skyd kalve, før du skyder spidshjorte.
- 2) Skyd svage spidshjorte før stærke spidshjorte.

red@jaegerne.dk

Hvis kuglefanget ellers havde været i orden – så burde det være kalven i midten, du som jæger skal koncentrere dig om.

Foto: Max Steinar.

TILSKUDSPULJEN ER I 2022 PÅ 1 MILLION KRONER.

Skal jeres skydebaner fornyes, så har I mulighed for at søge tilskud igennem Danmarks Jægerforbund.

Alle DJ's jagtforeninger kan søge tilskud til deres flugtskydningsbane.

1. I kan søge op til 50% af din samlede investering.
2. Tilskuddet kan søges af flugtskydningsbaner enten til nyetablering/udvidelse eller renovering af eksisterende bane m.m.
3. Duematic er behjælpelig med vejledning og udarbejdelse af tilbud – ring uforpligtende for at høre om dine muligheder.
4. Ansøgningsfristen hos Danmarks Jægerforbund er 31. august 2021.

KONTAKT:

Servicechef Søren | 21161306
slp@duematic.dk eller duematic@duematic.dk.

For at høre om dine mange muligheder for at opgradere/udvide din bane eller dit udstyr.

Se mere her: www.jaegerforbundet.dk/om-dj/medlemskab/tilskudsmuligheder/skydebanepuljen/

Due // Matic

Nørugaardsvej 5 | 8963 Auning

Lerduemaskiner produceret i Auning – Dansk kvalitet